

Par Latvijas patēriņa cenām 2010. gada martā

Marts Latvijā tradicionāli ir bijis paaugstināta cenu spiediena mēnesis – bez izņēmumiem šajā mēnesī kāpj apģērbu un apavu cenas, jo beidzas atlaižu sezona, ļoti bieži to pavada arī augļu un dārzeņu sadārdzināšanās. Šoreiz nozīmīgu artavu pienesa arī degvielas sadārdzināšanās.

Taču šis marts bijis zīmīgs ne tikai ar „normālu” sezonālu faktoru izpausmēm. Tas arī parādīja, ka, atbilstoši mūsu paredzējumiem, deflācijas procesi Latvijā pamazām sāk zaudēt spēku. Mēneša ietvaros deflācija nav manīta jau trīs mēnešus, un, visticamāk, arī 12 mēnešu PCI izmaiņu cipars turpmāko mēnešu laikā lēnām līdīs ārā no mīnusiem.

Kā liecina statistika, pārtikas cenas palielinās jau aptuveni pusgadu (arī piena un gaļas (liellopu) vidējās iepirkumu cenas aug), kā rezultātā pārtikas piensums kopējā deflācijā strauji sarūk (pārtika veido 22.5% no PCI groza). Cita nozīmīga patēriņa groza grupa – „transports” (veido 13% no groza) jau labu laiku „ražo” inflāciju, galvenokārt saistībā ar degvielas cenu palielināšanos. No patēriņa groza lielajām sastāvdaļām salīdzinoši spēcīgi deflācijas procesi vēl vērojami mājokļa komunālo pakalpojumu grupā (15% no PCI groza). Taču arī te tendence būtiski mainīsies, saistībā ar gaidāmo gāzes tarifu pieaugumu un tam sekojošo citu komunālo pakalpojumu sadārdzināšanos.

Ja pieejamie ekonomikas dati vēl neļauj ar pilnu pārliecību paziņot, ka ekonomikas krīzes zemākais punkts jau ir aiz muguras, tas deflācijas Z-punktu mēs, šķiet, jau esam pieredzējuši (tas noticis februārī). Nav izslēgts, ka kāda mēneša ietvaros vēl pieredzēsīm kopējā patēriņa cenu līmeņa kritumus, tomēr tie kļūs retāka parādība nekā pērn. Arī 12 mēnešu deflācijas līmenis pakāpeniski kļūs mazāks, un uz gada beigām pat varētu atgriezties maza, bet inflācija. Kā mēs visi zinām, „Latvija ir maza un atvērta ekonomika”, attiecīgi, arī patēriņa cenas pie mums ir cieši atkarīgas no ārējiem faktoriem (enerģijas, pārtikas un citu resursu cenām) Ar vāju iekšējo patēriņu vien ir par maz, lai cenas Latvijā turpinātu krist, ja pasaulē un kaimiņos tās atkal aug.

Te gan jāatzīmē, ka neredzam iemeslu noturīgam paaugstinātam inflācijas spiedienam, ne globālā, ne vietējā mērogā. Privātais patēriņš pasaule ir, labākajā gadījumā, stabils, bet ražošanā un darba tirgū stāv lielas neizmantotas jaudas.

Ar cieņu,

Zigurds Vaikulis

PAM Tirgus analīzes daļas vadītājs

2010. gada 12. aprīlī